

F O A I A

pentru

ISTORIE, AMERICA SI LITERATURA.

Nr. 16.

MERCURIU, 21. APRILE

1854.

Documinte vechi pentru istoria nationala Transsilvana.

MANDATUM SIGISMUNDI

Caesaris et Regis ad Transilvanos ut Saxo-nibus auxilio sint contra fures male factores etc. eosque puniant. Cassoviae in festo B. Elenae. 1419.

Sigismundus D. G. Rex semper Augustus ac Hungariae, Dalmatiae, Croatiae etc. Rex etc. Fidelibus nostris ursis et singulis, nobilibus et alterius cuiuscumque status et conditionis, partium nostra-rum Trannicarum hominibus, item civitatibus et liberis villis, ipsarumque Rectoribus, Judicibus et Villicis praesentibus et futuriis notitiam habituris salutem et gratiam. Pro parte Ursorum nostrorum Saxonum fidelium septem sedium, eorumque partium Trannicarum nostrae datur intelligi gravi cum querela Majestati, quo quam plures fore homines in nostris terminis, possessionibus officialibus ac vestri in medio residentes nobiles et ignobiles *), qui sinistro ducti consilio ipsis, et ad ipsos pertinentia, spolia, furticinia, et alia malificorum ge-nera latronum more et furum, praedetentiones, mutillationes, et interemptiones hominum crebris vicibus commississent et committerent incessanter, nostri Regii culminis indisplacentiam, scandalumque, et periclitacionem eorum Saxonum incommoditatibus, cumque nos fideles nostri, grati et sincere dilecti,

huius modi homines, qui eorum victum et amictum sic improvide et malitiose adsvescant acquirere, etiam cuiuscumque existant conditionis matura deliberatione praehabita, per oportuna remedia funditus decrevimus eradicari. Igitur fidelitati Vestrae et Universitatis, et Vestrum cuiuslibet firmissimo nostro Regio damus sub edicto, omnino aliter habere nolentes, quatenus habita praesentium notitia a modo et imposterum, dum et quando, per eosdem nostros fideles Saxones homines et familiares eorum, aut alterum ipsorum hujus modi malefactores, fures, et latrones in praescriptis vestris terminis possessionibus et officialibus, ac vestri in medio repiri potuerint, vosque superinde requisiti fueritis, et tunc mox, ut in continent ampliori nostro mandato superinde nullatenus exspectato, eisdem auxilio et subsidio venire, captosque secundum le-gitimas eorum comprobationes, quomodolibet, exi-gentibus suis demeritis, licita poena punire, et con-degnari facere debeat, Contradictione Vajvodae vel Vice-Vajvodae, nec non Comitum Vestrorum parochialium Constitutorum, et pro tempore con-stituendorum, penitus non obstante, sub auctoritate et potestate nostrae Majestatis praesentibus vobis hac in parte attributa aliud facere non ausint, Praesentib. perlec. exhib. restitue etc. Datum Cassoviae in festo beatae Elenae Anno Domini Millesimo quadringentesimo decimo nono. Regni autem nostri Hungar. 33 Romanorum vero nono.

Martinus de Barsak.

Ex miscellaneis Joannis Gibel 1774 et 1775
Conscriptis.

*) Acestu documentu eu acesta singura expresiune inca se arata destulu de nepartitoru si dreptu. In vecurile de midilocu o parte insemnatoare din nobili traiea numai din furturi si rapiri. Sigismundu nu alege, ci ia la gôna si nobilii lotri si rapitori.

niensis migrare volentibus, in quibus legitur: „Reverendus in Christo Pater Dominus Nicolaus Episcopus Vaciensis Ecclesiae, Comesque capelae nostrae, ac Gubernator Praepositurae Cibiniensis, ad ipsam capellam nostram Regiam annexae.“

Ex autographo inuitit Eder in Felmero p. 92.

Sigismundu nu sufere asc Iua dieciuele dela Romani*). 1425.

Nos Sigismundus Dei Gratia Romanorum Rex semper Augustus, ac Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae etc. Rex. Fideles dilecti venientes ad nostrae Majestatis conspectum nobiles viri Nicolaus filius apa de Almakerék, et Ladislaus filius Geres de Zamosfalva nostri fideles dilecti, vestri nunciis et legati, legationes vestras seriatim plene, prudenter, et facunde Maiestati nostrae exponere curaverunt, quas nos eo recepimus Regiae gratitudinis maiori beneplacito, quo ex iis nil, nisi sincerae fidelitatis et debitae subiectionis, ut debitum est benevolentiam, novimus a vestra fidelitate nobis intimari, unde dilecti, et Fdeles nostri (audetis huiusmodi) vestris legationibus nostras ad easdem, et earum quaslibet responsiones Regias, non minus vobis gratas, ut speramus, eisdem vestris nunciis et legatis, uti nobis et vobis plene fideli bus, e quibus ex utraque parte integra sit credulitas adhibenda, commisimus vestris fidelitatibus referendas, ad eos plene informantes, de omni nostra voluntate, super praemissis vobis explicanda, quibus et vos plenam in illis sincere referendis, parem velitis fidem adhibere. Inter alia tamen vestrae fidelitati ingratius apparere non debet, quod nos instantibus ad haec satis ipsis vestris nunciis, decimam Valachorum, Episcopalium, et Ecclesiasticarum exigere distulimus causis rationabilibus subsistentibus. His videlicet, quod Episcopus Banderium proprium, Capitulum autem et alii viri Ecclesiastici, certas summas pecuniarum ratione exercitus solvere, et propter illas expediendas eorum Valachos exactionari habent. Tamen exonerati Deo iuvante ab his expeditionibus, quibus involuti sumus, venturi tandem, ut eisdem num-

ciis vestris referentibus, plenius discetis in Vestri medium deductis vobiscum super omnibus inibi expediendis, longioribus tractatibus et consiliis. In his et aliis disponemus finaliter Deo spirante id, quod cuiilibet statui aequum fiet, secundum justam rationem. Datum in Visegrad, in Vigilia festi visitationis virginis gloriosae*). Regnorum nostorum a. Hungar. XI., Romanorum vero 11., Bohemiae VI.**) (Amus desideratur. In copia alia anni hi ita leguntur: „Hungariae X, Romanorum XV, et Bohemiae VI., sed haec omnia sunt male apposita, nam debet esse.“ Regnorum nostrorum anno Hungariae XXXIX. Roman. vero XVI, Bohemiae VI. —

Praeterea suplicantibus Maiestati nostrae praefatis nunciis vestris, et coram nobis suppliciter intercedentibus, vos nobiles, Dominos scilicet non habentes, praeter transmissionem memoratorum Valachorum, ab ingressu praesentis nostrae exercitualis expeditionis duximus supportandos, et pro hac vice supportamus in effectu, prout iidem nunciis vestri vos superinde clarius informabunt. Datum ut supra.

*) Articulus 25. anni remotioris, ut pote anni 1498, de hoc Banderio haec dicit: „Ex quo Dni Archi-Episcopi, Episcopi, Capitula, Praepositi, Abbes, et Cartusienses de Lövöld, nec non Prior auranae juxta huius Regni laudabilem consuetudinem antiquam pro defensione Regni huius, tam ratione procentuum decimalium quam ratione possessionum Ecclesiarum suarum, Banderia sua, secundum exigentiam proventuum, et usum jobbagionum suorum levare tenentur, ob hoc etc.“ Ergo onus Banderia tuendi Praelatis incumbens, est consequentia etiam illius emolumenti, quod ex perceptione decimarum accipiunt. — Quod onus Banderia per Praelatos sustentandi, et tenendi, ipsis beneficio, et possessorio possessionum Ecclesiasticarum ab olim jam inhaereat, et incumbat extra omne quidem dubium. Ast quandonam in specie enunciatum in legibus sit illud, quod Praelati etiam ratione pröventuum decimalium (quorum origo in sacris literis, antequam Banderia in usum venirent revocatur) Banderia tenere teneantur? illud nullibi prius et ante consignatum reperitur, quam in istis literis anni 1426, nam leges, quae de Bande riis Praelatorum sonant (ut sunt Sigism. D. V. de 1435 art. 1. Ladis. Dec anni 1454 art. 3. — Michael Szilágyi Dec. anni 1458) nullam huius rei faciunt mentionem.

**) Vide literas anni 1500 Diplomat. Illustr. Com. Jos. Kemény T. IV a. p. 67—75 quas ad hunc annum extractas habeo. p.

*) Acestu documentu e foarte interesantu, are insa trebuintia de esplicatiune mai lunga. Intrebarea ar fi: pentru ce se nu se ia dieciuele dela Romani? —

Intitulatio exterior:

Fidelibus nostris Universis et singulis nobilibus Partium nostrarum Transylvanarum nobis sincere dilectis.

Copia in coll. Msta. Comite Székelyana Bibliothecae collegii reformatorum Claudiopolitanae T. IV, p. 135, item ibidem T. II, p. 93 ubi in margine annus 2425 est appositus.

N.B. Has literas edidit Benkő Milkovia II, p. 321 — et exinde citat eas Eder — in notis ad supplicem libellum Valachorum p. 17 sed ibi illis erronee apponit annum 1393.

Has literas invuit solum Fejér C. D. T. X. vol. VIII, p. 606.

Has literas edidit Koza „de Vajvodis“ p. 50,

CHITII SI VENATULU LORU.

(Continuare din an. tr.)

Celu mai insemnatu instrumentu dintre tote este Arpuna; aceast'a e o sulitia de feru cu unu anghiu obtusu, camu de 120° in verfu; marginile ei taietorie su de 3 policari, din basea cea de 6 linee grossa se estinde unu stilu de feru ascutit, cu carele se 'nplanta intr'o coda lunga, de feru, spre a o poté mai cu 'ndemana purtá. Metalu din care e fabricata arpuna debe se fia vengiosu, ca se se pota indoii in tote partile fara de a se rumpe; si stirbenduse ori indoinduse, se se pota prin cativa loviri de ciocanu, la pristin'a sa forma aduce. Arpunele suntu legate cu funile cele subtiri si sierbescu nu intr'atata spre strapungerea si ucidera Chitului, ci mai vertosu spre tiepenirea loru in trupulu lui si retienerea in locu, ca se nu scape. Fiacare barca are cate 6 funii de aceste, care la olalta suntu preste 4000' in lungime.

Nauile purcedu pe unu tempu cu ventrelele radicate, ca se pota trece cu inceputulu lui Aprilie preste insulele schetländice si se ajunga nainte de finitulu acestei mense in apele polari. Indata ce ajungi intr'acele tienuturi, unde se sustienu Chitii, deve cu cea mai mare atentiu diua noptea se vigheze, se asiedie curirii pe marginea nauei, si se-i pregatesca pentru ori ce sierbitiu momentanu. Decumva starea apei i-concede espunu cate o barca cu omeni din naue afara. Semtienduse vre unu Chitu de locu se da somnatul de alarmu si vigilia

striga unu Chitu! unu Chitu! — franc. Baleine, engl. Whale, oland. Val, nemt. ein Wal, — care tot'odata insomna grabire; dupa acea numai de catu se punu barcele pe rondu in miscare cu cea mai mare intiela intre strigate de alarmu. Ajunghendu ca se se apropiu de imposantele animale, siefulu inderepta banca intocminduo spre 'ndemanare, eara arpunistulu si-inverte arm'a sa cea sulegeta, usiora, la comand'a siefului si despiciandu aerului nimeresce cu densa in Chitu; atunci acesta arunca cu coda infriesciatu si vai de acea barca, pe carea se templa se o nimeresca, ca-ci numai de catu o resipesce. Cu o intime nespusa se trantesce acum ranitulu animalu in tote partile, hatiendu dupa sene barca, de carea suntu acatiate arpunele si intarite prin memoratele funi de naue; aci se radica bietulu pe surfaciea apei, aci se dimite érasi la fundu, deunde restauratu se mai aiépta odata pentru totudeuna, spre a suge cea din urma particica de aeru.

Acesta-i momentulu, in carele siefulu dispune barca pe peptulu Chitalui si scena sangerosa se finesce prim acea, ca-i inplanta o lance cu 4 ascutituri in plumani. Asta strapungere deve se se 'ntempe iute si afundu, pentru ca si cele mai din urma isbiri de morte ale colosului animalu, carele arunca acumu povoie de sangue, si-si tavalesce trupulu intr'o parte si intr'alta, nu suntu mai pucinu pericolose. Adeseori se prolungesce numita scena cateva ore si ca se grabesca momentulu din urma se apuca de nou cu arpunele, cu lancele si cu loptile cele ascutite de Chitu, aceste din urma sierbescu mai cu sema spre a-i impucina intiel'a in fuga. De repetitive ori se silesce arpunistulu intr'acelui locu a nimeri pe Chitu, unde i-se inpreuna cod'a cu trupulu si deca se sfetesce se-i taia vre o vena, atunci intimea mai pe diumetate i-se micsoréza, carea de altr'mintea atatu e de'nsemnata, catu intr'unu minutu secundu percurge 7 metr. asiadara mai iute, de catu susflarea ventului Passat. Celu mai importante instrumentu pe lenga acesta e-i coda, ca acesta ca cu unu hedaragu (Hebel) a puterei sale centrifuge sgudne, sfarma si nimicesc totu ce-i stá nainte; acesta i lui vesla scarmuitar, acesta i arm'a.

Cu tote ca unu gloriantu de tunu are pe de 100 ori mai mare intime si potere; daru fiindea periferia massei lui e celu pucinu de 6000 ori mai mica; asia poterea lui cuprinde numai a 60. parte din tarimea ee o posiede Chitulu, — prin urmare

lovirea acestuia are atata potere, cată-i poterea a loru 60 de glonturi de cate 24 ponti, de odată descurcate. Catu de iufricosiata dara debe se fia poterea si de miravera intiel'a, cu carea colosulu Chitu Iucreza, si-si pune in miscare imposantea sa massa corporale! Dupa care nu e de mirat, deca noi audim dela esperitorii loru, cumea unu asia monstru numai catu se afunda subtu naue si cu pucina impoterire (silnicie) o radica de-si perde aequilibriulu, si cu tota incarcatura sa o restorna in apa; seu cumea numai cu o lovitura a codei lui arunca in susu o barca, au pota se o sfarne.

Cu tote aceste si alte nenumerate pericule, caroru venotorii Chitiloru suntu espusi, nu se vede intrenii nici o urma de frica; ci din contra cu mai mare indresnala si inordatiune se espunu periculului; si candu au de ceva ase teme, acea e numai atata, ca nu cumva Chitulu se ieà fuga in partea din catr'o sufla ventulu.

Dupa ce la urma more Chitulu in planta o flamura in barca, seu si chiaru intrenulu, din tote barcele resuna unu Hurrah puternicu, la care personalele din naue, ce s'a apropiatu, durandu lupt'a in largulu oceanului respundu cu asemene strigaturi de bucuria. De cumva nauea o asiediata intr'unu sinu undeva si numai din departare au privit miscarile Chitului, atunci se intorecu barcele la densa indereptu, hatiendu dupa sene Chitulu — unu transportu nu pre usioru. De locu ce au sositu la naue, personalele din barce esu pe uscatu, barcele inca se tragu a fara; intr'acea Chitulu s'a asiediata in partea drepta a nauei si s'a legatu de coda cu unu lantiu. Pe cale se detragu ventrelele cele albe si in tempulu luptei sierbescu in loculu loru cele de resbelu. — Franciosii topescu lardulu indata si facu dintrenisulu unsoria pre buna. — Atatu taiarea, catu si topirea lardului la focu, se'ntempla adeseori nu fara periculi; pentru ca lesne pota cate o bucata mai mare dintrenisulu se se rumpa si cadiendu pe vr'unu omu de locu se lu ucida, aseminea prin topire pota din negrige a se esca focu in naue. De cesta din urma se temu Olandezii mai tare, de aceea ei topescu lardulu totudeuna afara pe uscatu.

Ce se tiene de despoarea lardului din trupulu animalului, acesta se face cu nesce lopeti, care numai p'o marginie su ascutite. In versfulu praginelor ce sustienu ventrelele se intiepenesce unu vertegiu; unulu din lucratori se suie pe Chitu, si-

lega o aripiora notatoria (Flosse) cu unu lantiu, ce are verigi in ambe capetele, care-lu acatia de vertegiu; matrosii cu lopetile cele ascutite si lungi in coda, stându pe marginea nauei, strapungu in pregiurulu lantiului trupulu Chitului pe tactu, pana candu o patura mare de lardu, dinpreuna cu aripiora legata cu lantiulu se descatia din mass'a cea mare a trupului. Dupa aceea lu'ntoreu de cea parte si lucra aseminea. Preste totu domnesce in podulu nauei o activitate mare. — Mai la urma vine d'a se desface si capulu, care operatiune pentru osale cele gigantice nu e fara grautati impreunata; inse curagiulu si patientia estoru nauegatorii indresneti invinge tote grautatile; deci se urca pe densulu cu securi, lopeti ascutite si alte instrumente de taiat si dupa o munca grea capulu inca se desface norocosu, — falc'a cea grosnica de asupra o aducu intrega pe bordulu nauei spre a desface gingiele dintrensa, din care se gatesc asia numitele osa de pesce, nesce sfanii lungi indoitoiose, ca nesce vergi.

Lardulu in pature seu strugini de 3½ urme de late si 10—14 policari de lungi se asedia mai anteiu in bordu si acole se taia in bucati menunte, dupa acea pe unu cuptoriu facutu la pitorele catar-gului ventrelor, in nesce cazane mari dumican-duse se topesc. Acesta topire se'ntempla noptea intre cantece de bucuria, unde deca privesc cineva din pucina departare, la para focului, ce ese pe gur'a cuptorului, la aborii ce se radica din cazanu si la feciele omeniloru picurati cu unsoria negriti de aburi, vine in ispita de a crede cumca vede inaintea sa iadulu cu satanii sei, carii aci si implinesc manierele sale de noptea.

Dupa topire unsorii se asedia in naue prin vase, tote ladile din table de feru fabricate, ce contineau mai nainte apa, acumu se implu tote cu unsoria si nauegatorii se'ndestulescu cu pucinu proviantu, bucuranduse de norocosulu succesu alu venatului.

Mihali.

SENTINTIE MORALE. Cine nu viédia in Domnulu e servulu perirei.

Uitate in susu ca asia esti diditu. Sortea astépta pe omu; omulu se nu si astepte sórtea, ci lucrandu sa se faca faurulu ei. Crediti'a fóra fapta e mórtă si nu aduce mantuire. —

КАРДЛ-БОЙ.

Новель ромънскъ.

Ера дн ауга 1812. Францезії се свіа кътъръ meazъ-поапте аместекжнд ла скотомъ армейор лор стрігъте de ръсвоіз, къптече de вікторіе; къдіва браві діпломаді се коворіаѣ дн ачелаші тімп спре амеазъ-зі ші се льсав не цара поастръ. Еї се афл актъ дн ea de вре о треї лзпн de зіле, кънд сфершндамі лакръріе теле челе кътпешті тъ джторсъї ла Бакрещті. Fisionomia ачестеї тарі політії, пэрреа воюаєші скотомоась, ші се пъреа скімватъ; фіїв супрінс de тъчереа злі-делор ші de аервя чел топогон ал лькіторілор, ші шіпрапеа ті се адъоці джтрънд дн каса тиа. Вала сора тиа ера изфандатъ дн лакръті. О възвії аша de адънк джтрістать джкът, din ре-спект пептъ дзререа еї, тъ джкісъї дн апартаментъ тиа, ші нз прішіш не пімени. Кътъръ сэръ, тотші тъ апропіеї de джнса ші квріозітатеа джтрекънд делікатеда тиа: ізвітъ соріаръ, дн зіцеїз, de знд дн віне ачеасъ трістецъ, ші пептъ че атхтета лакреті? Еа тъ пріві, ръдікъ окії къ о тішкаге де кан ші de змері ші тъка, апої, ка конвінсъ деспре пепъсареа тиа, ла каре еа тотші нз креде: Xaidem съ фачет о тікъ ирэзтъларе, дні ръсплз, пітаї пот, воеск съ таї ръсфл, дні тревзе аер кврат. Xaide, ешті гата? Німаї прецет, дні іаї пълъріа ші въця, дні даї враща; еа съ разъть, ші ної еніръті.

Аштептат ка съмі ворвеасъ, ші фіндъкъ пъзіа о тъчере адъакъ, ної не презтвіларът, фъръ а зіче зп къважт, пріп ачеасъ веке капіталъ, патріа поастръ, кареа воркіа дн дестаа еа джсаші аміністрілор теле пептъ а'мі окзпа квцтареа. Дні кътат зп звіа антік; тъ сіліам de амі еспліка інцълеска пішеві еї, ші тъ апъка ржеса de пештінца кончетъшпілор тиа, карії, пріп о повестіре джоктамі къ ачеле але язі Miron Кронікарз, претіндъ къ еа с'аї дзрат, съпт акзі маї патръ съте de ані, декътъ зп бре каре ж-пън Бакр, каре ар фі zidit чеа джтъї колів ла поалеле dealвлі Padz Bodz. Ворвінд астфел къ mine джсамі, ної не съіам, фъръ а издета ла тъпъстіре, а къріа deal о джкоропъ, прекът мітра пе Епіскоп. Аїїпші дн върф, гръвіш пасза кътъ ларгъл вестівіа de театръ че domпешті песте Джтковідъ; къчі пэрреа ам ізвіт, съ прі-вескъ de аїче джтіпсъї Бакрещті, съ пітър челе треї есте de тврпбрі, ші съ въд челе дозъ-

спре-зече тії де касе пресърате джтраз плаїв фъръ тарріне, ші нердете не жътътате съв фропхъріш ка піните штівкее джтро гръдітъ.

Джайліе de а джтра, кътева къвінте de лімбі феліріте не превініръ къ нз вом фі еінгврі. Мъ кам скървій динтр'зи тъї, джсъ дидатъ тъ тж-гъеїв, къчі джтрънд, чеа джтъ персоапъ пе каре окії тиа се арпкаръ ера Ардзя, вър прітаре, тжпър воінік, ждекат пре врав декътъ гъвернъ-міністръл съ ё пептъ а пврга еполетеле de цеперал, ші каре дн віада са нз ва фі декът къпітан. Дзпъ компліментеле din тоатъ ініма ші дзпъ сърттареа din рзденіе, еа апвікъ пе Вала de тжпъ, ші терсърът съ шедем джтре челе дозъ колоане de граніт, каре mal de 500 de ані сведіпів ачест адміралія Белведер; аїа астъї къпоскът de Бакрещті. *)

Сара ера кълдюроасъ, аервя апъсътор, ші атмосфера віцілюасъ din тімп дн тімп се връз-дзіа de флашере, джсъ зп вжит ръкорос че вътета дн зъстіппрі, пе адъчееа зп дзлче тірос de пелін ші штердеаї аїа съдоареа фропцілор поастре.

Къдіва кълагърі гречі ші къдіва въні вътърні пе карії гъсісем акої ворвінд de фъп ші de пъ-пшой презічей плаое ші хотърър de асе ре-траке. Еї фъввръ тінзнат de віне къчі ної ръма-сърът сіонгврі.

Път атвічіе пъзість тъчереа, фіекаре окінат ace десфъта дн феліва съї de джтіпсъї таілој че се десфъшвра ла пічіареде поастре. Ардзя пленят жътътате пе вазетрадъ се віта кът изріе Джтковіда, ръдіка din кънд дн кънд капзл ші пъреа а се тира кът о аша de шаре політіе се днадапъ de зп тік пъръ. Вала аїїпта окії пе dealвіл знд се ръдікъ Мъпъстіреа Padz Negrз ші се пъреа изфандатъ дн піште квцетърі пе каре джкредцътвіле фроптей сале ші тішкаге чеа съ-чіматъ а възелор тіле аръта кътпіліте ші дзр-роасе. Еар еї пептжнд дзпъ дарзл тиа а къ-прінде тоатъ політіа къ окіреа, дні презтвілат къттетъра de пе джалателе зідбрі рошие але со. Георгіе пъпъ ла Павел, астъї аре, ла dealвіл Сніра, апої ла Мітрополіе, ші пъпъ дн аша депър-таре кът пітга съ се джтіндъ ведереа тиа.

Аша дні зічеам: Бісеріка патропвлі ръсвоі-пічілор треввіа съ фіе о четате. Дпцъледі ераї

*) Ачеста новель е скрісъ дн anii dinainte de 1848, датвлі нз пе е къпоскът кънд; се креде джсъ къ кам джтре ап. 1844—1847.

първото пострѣ; ей ерадъ докътъ ші ръсвоинії. Мърпіре фіе челвѣ джитъї пріпд ротжн, каре пентрѣ търпіреа лвѣ Дѣтнезеѣ аѣ фъкът din вѣкѣріа са*), din тарелѣ сеѣвалат de пльчере, Мітрополія Ромъніє. Мърпіре лвѣ Padѣ каре не рѣпеле олтарялѣ лвѣ Баксѣ аѣ иис съ фълфъеаскъ крчеса лвѣ Христос ші о аѣ джълцат днѣ темпълъ челвѣ преа джалт!!!

Астфел де не dealзріле віозсе че юъ диквицивраѣ, de не олтаръа лвѣ Баксѣ, de не векеа таре кріе а Ромънілор нізвеаш а фане съ реджвіе *Thuganis* локгантік акърсіа изме zivea дествл де апрат къ Баксѣ аѣ авт аіче ви темпълъ вінд стръбній пострѣ аѣ дъпційт фъръ дждоенъ de маѣ тълте орі днѣ чімсетѣ; Tiacsѣ, дандъл ведвілор не каре пои [д]а пътім деавръѣ. Астфел ізвіам а ароніе измел, Исторіа ші локгіріле. Din dandъл лвѣ Баксѣ, ші din десфътъріле таре Кріе ей дедвчеса врікъл десфътъчоасеи поастре Капіталії.

Apdѣl симпінд къ Кълагърій ші вътражній с'аѣ дѣс, се скоаль, се ароніе de Вала ші дѣ зіце:

— Че аѣ драгъ верішоаръ? къ епітѣ аша de трієтъ?

Нештіе ар фі зіс днѣ адевър, къ трієтеда червялї дї кнрінсесъ inima, къчї днѣ ачест міпят червя се джесніна ші ea era гата de пльис. **Днѣ зъдар** дисъ Apdѣl, джтристат de тъчереа поастре, се сіл de a адвче вѣкѣріа днѣ ініма верішоаре Вала, пічї джгревъріле, пічї гламеле піе ісвітіръ а о ствѣше дела кнцетареа еї, къ брацъл ръзътат de колоанъ, къ капъл днѣ тъпъл, къ окїй ла чер, ea брітъріа кврсъл а къцъва грощі порї че се стржнцеад ла оріон, плека грекеа ла шеграта вътгелї ші се пъреа къ аѣ зітат tot че о диквицивра. Възънд ачеста Apdѣl, ші десперат къ п'аѣ інѣт ісвіті се джтоарсъ кътъ mine ші дїмѣ зіце:

— Xaide, Мол, чеаркъдї ші тѣ асизра Фрътоасеи ші телакомічес тале сворю, пітереа амічдіеи de фрате; къчї ей ка вър прімаре піз ам досъндіт піміка, маѣ кътї віне съ кред къ пічї піз м'аѣ аззіт. Xaide, дичеаркъте, къ джтре тіле треѣте съ фіпдезе о симпатіе маѣ пітернікъ дехът

*) Се штіе къ Прінції Ромънії аї Daciei авеаѣ патероасе палатрѣ de пльчери пътіе Кріе. Се веде дикъ апроане de Клж днѣ Apdeal рінеде de Curia-Valachorum че фіпдца днѣ аѣ доиспрез-чеса веак. (Днѣ Шілъѣ? Р.)

тоате арггментеле теле, ші сът джкредінгат къї de аїснс съпетвѣ глаславї тъѣ пентрѣ а о траце din естазвѣ еї.

— Ачестъ симпатіе de каре джї ворвештї, дї рѣспінссеї ар тревѣ съ о поседезї ка ші mine, къчї ea провіне din паштереа поастре, ші пои ам авт tot ачелашї днагъп, ам съферіт tot ачелешї днрерї, ам формат tot ачелешї проектбрї, ші трѣт tot днѣ ачелашї спераандъ. Тотвї сокотеск къ джтре сора теа ші джтре mine потрівіреа симпіментелор тревѣ съ фіе таї таре, ші тъ штъглеск din партемї de a o кнпоаште днѣ дествл пентрѣ а дждълеце патвра кнцетърілор че дї віпѣ de din афаръ; дисъ същї търтъріеск дрепт? Ам гъсіто астъ dimineацъ аша de трієтъ, днкът аши ам възвто ші аши iam ворвїт. Тотвї т'амї припінд къ таї къ ам гъчіт, дакъ піз тотівла, чел підзаж патвра тъхпіцівнѣ сале; ші джторкъпдѣтъ кътъріе сора теа: — Вала, дї зъсъвї кнжатътате de глас, сквітъ сріоаръ, ла каре din своріле поастре кнцедї тѣ? — La чеа таї певівовать, дїмѣ рѣспінсь ea фъръ амл лъса окїй, ла чеа таї пепорочітъ.

— Спѣпетї ла каре? La ачеса че саѣ търітат дінколо de твпдї, сеаѣ ла . . . ?

— La ачеса че саѣ пъсѣт ла тълтеле Рънъеа*), ла въдъва Воеводзлї de Съчевава, ла каре, дппъче с'аѣ възгат прѣдатъ ші въндѣтъ de зпендарвѣ еї . . .

— Дѣтнезеѣ! стрігаї, че аѣ пътѣт съ ісе джтжтпле таї амар кіп ші таї ръѣ? Вала дїмѣ лъсъ канвла пе тъпї, ші къ вп глас тъет de съспінгрї стрігъ: дї тоарт

— Моартъ! Стрігаї къ джнса. Моартъ! зіце ші Apdѣl. Кънд? ші кът ачеста? о джтреварѣт амъндої de одатъ.

— Ax! Вои піз штідї пімікъ; ші кът ведї ті шті чева, пірвреа джторкътадї дппъ кът съпетї ла даръ, ші певідзїнд декът къ вои ка піште армандарї? Dap, ea дї тоартъ, сът ажт трей съптьшнї, днѣ поаптеа ачелї файтос наї, dat ла Амбасадорвѣ тарческ днѣ палатвѣ Бан Серваслеск.

Nепорочіт! Ea фоарте твлт пътіміе пентрѣ

*) Малтеле Рънъеа есте о товіль дествл de джалтъ пе таїл дрепт аї Прѣтвѣ. Се зіче къ Бесії, векї локгіторї, с'ар фі ашезат таї джитъ аіче. Бесаравія дїмѣ траце пътіе de ла ачесте дотъ кнвіте Бесї а Рънъеї, адкъ джнгіторї аї Рънъї.

ка съ маи поатъ авеа чипева тіль de dñanca. Еа стръвътъсъ пріп атжте лвпте сънцератіче фъръ а тсрі; еа енісъ вікторіоасъ дінтрє твлдіме de перікле, пентръ а се днкреднічка съ маи віецзеасъ жикъ, ші ей ажъ чісъ, дар, чісъ пріп віклепіа зпії Kadard, еа ажъ перітъ ка ръпітъ de тръспет! **Д**и кврсъл лъквіцей саде аіче къ тоці ажъ възвто, маи твлт саде маи пвдін, ші къ тоці ажъ ізвіто маи твлт саде маи пвдін; жисъ піме нз ажъ ізвіто ка mine: жі ерам соръ ші жі штіам секретеле, ші піме нз ажъ квпосквто, къчі еа ажъ штіт а се днквпціра de атжтеа містерій жикъ Сфеті тоате іспітіріле поліціе че вроаа аі афла сектетъ. Се афль бтепі каріп нз кред къ ар фі тоартъ, такар къ de трії сънгтьмпі нз с'ај маи івіт, жисъ ачештіа сант din ачей Ромъні крепдъл ка Romaini лві Ромъніс. Ба жикъ ей днкредінцазъ къ с'ај маи днгтъплат de а пері астфел жптръ кътва тіппні de а се аръта жи зртъ ші маи тъпъръ ші маи фръстоасъ; дакъ аші креде inimeй теле, аші квцета ка ші дъвшій; жисъ нз тревве бре маи віпе а тъ днкреде тікълоскві кае ажъ квшепат тоартеа ей, ші кае ажъ автъ образ de ace жпгнфа жнаітіа та? Кредед'жіл, еа жі тоартъ, къ тоціл тоартъ, ші нз автъ дектъ а о пльпце. Вай! Вай! ші амар!

Жисъ чіе 'шіа' ворвіт къ атжта днкредінцаре? ші фъръ амі ръснвнде: Вай! зртъ еа, вай de тръдътървъл че ажъ въндъто! Дефътіаре Kadardлзі че ажъ квтнрътото. Еа ера аша de kandidъ (невіновать) ші аша de пріетіноасе, аша de днкредътътоаре ші аша de цепероасе, аша de ліпш ші аша de таре, аша ізвітъ de аї съї ші аша вреднікъ de а фі! Нз, пічі одатъ нз ажъ фост маи днкреднічітъ віандъ дектъ аса, ші пічі одатъ тоарте нз ажъ фост маи тълхрение датъ. **Д**и ачест веак, жи кае афаръ de ръсвоі, тоціл есте стерп ші прогаік, еа афласъ жтіжлокъл de ace сквті жи контра аdevррілор фатале. Еа ера пвдін автъ жи шгіпці, штіпнда нз вскасъ inima ей, жисъ еа ера meditatівъ ші се пвтря къ поезія.

Кредінчіоасъ веілор datine a аристократіеі поастре чеі націонале, еа нз еніа пічі одатъ дектъ ла апнвереа соареллі, пврреа живълітъ ші маи тог deaзна сінгвръ, пре пвдін сант каріп съ нз о фі днгтъпліт не вліде, жи цівръл Бісерічілор ші а монастірілор, с'ај жи кварталврі не талвріле монастірі Гарганс, орі жи квартіле спірале але dealвлі Спіра, саде жи рзініле Кврдіе — веіл

дела Padă-Bodъ ла Padă-Negră *), жисфжрніт преттінднене зnde еа пвтэ съ ворнвасъ къ треквтъл, къчі сімдіа о неспівсъ пльчере а кіета торцій din тортінте ші э пльпце, ші а къпта къ дъвшій о къптаре de тжогвіре. Преа пвдін сант каріп съ нз фі възвтъ лъпгъ тврвъ вре зпії ціптіріт саде маи поарта вре зпії таре боер лефтіка ей къ дозвроате днхътматъ de doj артъсарі негрі ка корввл. Жиkr дешвьцат, къчі лас къ нз ера пічі квт ко-чіер (візітів) пентръ а пвзі ші а дінє кай, жисъ нз саде азіт пічі одатъ ка съї фі лгат чіпева чева, саде ка артасарі съ о еіе ла фгъ. Лефтіка ера въпсітъ альвастръ ші ронів, къ тоці о квпощтеаіш възгъндзо жнсвій копій зічеаі: Астаі Лефтіка Damei жи въліте. Аша о пвтіаі; къчі ват спвс, къ піме нз штіа пічі такар вътеле, ші нз се ведеа не марка лефтічей дектъ ви твръ аль пе о стынкъ жптръл кътн веіде, къ ачесте патръ літере жи тръспатръ колдіріле: D. I. E. P. **) пе кае жи въдътъ доктор Cariano, вестіт гъчи-торъ din Іаші, ле есплікъ асфел спре твлдімпіреа твтврара: „De Juda este prodita.“ Еа есте въндътъ de Іаша. Попорвъ жи аdevръ о лга дрепт зпіл din двхвріле інфернale, стрігої, тріколіч, върколач, кае поантеа веі сънцеле віеізітірілор ші родж боселе торцілор. Еі нз се преа жи вълі-лась къ тоціл, ші фіндкъ ера зпії каріп се дн-спвтънта de ачест оракъ, полідіа ждекъ дн-цилпцеште de а жптръшітіе ворва, къ ачеаста есте о пріпдесъ Neapolітанъ че dopia съ пъзасъ жнкогнітъл, ші къ нз аре скоп съ шадъ твлт жи капіталь. Nime нз пвтіа съ афле чіне о кондічеа, ші нз пвтіа къ нз се штіа de зnde віне сара ші зnde съ двче dimineaada, дар пічі такар нз пре-пвпніаі. Пвзітірі de поанте, адеце орі о зърісъ, ші лі съ днгтъпласъ de маи твлт орі къ воіа съ о онреасъ, жисъ възжінд-о жнаітъл къ о аша юздаль, жикът роателе лефтічей пврънділ-се de фок, кай піште драгані жнаітіа, ші дама жи вълітъ о фантомъ, ей се тръцеаі жппетріці ші пікаі фъръ а пвтэ такар съ ростеасъ: чіпев аколо?

Dama жи вълітъ нз мерціа дектъ поантеа кънд жичет, кънд ръпнеде. Еа нз се жнгріжіа пічі de сінгврътатъ, пічі de твлдімпіе, ръпъніа пвдін жи

*) Ачесте сант дозвъ монастірі. Чеа дъвтъ зідіть пела 1245, de пріпдял de ачесташі пвтіе; чеа de adoa жи 1481 de Padă ал IV.

**) Дністръ, Істръ, Евксін, Прят.

трап лок, ізвіа а пріві черзь ші консталаціїе сув
карелс dormia політіа, се пъреа але житрева, ші
щерцеа дп фіекаре саръ а'ші съгла шъпеле жп
Дътковіцъ.

De житъліа не зп векій пріетін, жі фъчеа
съп de a o зрта ші періа кв дъпса; de твлте
орі ші с'ај житъплат de a o акомпания дп
презиблріле поптврне; къчі съмдіам о пльчере
пэдзтеріт а о азіи історіеindvіi ші амі еспліка
піште лзкврі каре фъръ de джиса пічі одатъ нз
ле а'ші фі азіт пічі дпдълес.

Тотий се житръптиесерь асвіра еі піліте
ваєте че зпиласерь de спаімъ пънъ ші не чей тай
браві din амічій пострій. Се зіча къ траші саў
de піттареа еі чеа шістеріоась, сеај de фрим-
седа формелор ші поясла таревілі, тай твлі
тінері се джапорась жи дъпса, ші къ бртъндво
нз сав шай арътат de атвичеа. Към чеа тай таре
нарте дінтрі еі ерад Москвіці саў дін ачей фан-
ріоді че ле світ въндеї, ші житре алії се ворвіа
de контелі Ківтоіоф, пріпуда Роввкоіоф, драго-
маналя Літоіівіч ші консіаіерзя Чіюкосф. Синтъріа
се хотърі тай ла зрть, спре а ніве капът ачестей
тарі съпърърі, de a o арестіи ші а o да иесте
тарціне. Жисъ арпъзії еі нз фісеръ тай поро-
циді діквт пъзіторіі de поанте, ші ка тоате квр-
селе че і се житіндіа. О жириецівраре дешпън-
датъ десквръжъ пънъ ші не чей тай съмді: дої
din тръпій въндеї кът кв піштіндъ de a ніве
тъна алергънд дпнъ дъпса, хотъръръ de a o
аштента жи тръсвра еі. Житро саръ кънд въндръ
екіпажыл дп квртеа контелі de Вакараші, се
свіръ жи тръпса, ші се тзіларъ тоате поантеа.
Обосіді къ нз въдѣ пімікъ, еі ерад съ adoартъ,
кънд къ о бръ джайліте змезіреі de зізъ, пърт къ
пештіне зтвла ла каї; еі се скоаль, се ковоаръ
іште зпзл ла дреанті, алтъя ла стънга; жисъ жи-
айліте de a ніве пічіорзя не пътжит се азір o
тікъ съмдідаре, артасарій порнеск на фълдерзя,
тръсвра своаръ, еі світ ръстівріаді, зпзл жі фъ-
рьтат къ роата, еар алтъя се лові кв капъл de
твр (zidă): ачеста ера торт ші челалалт tropind.
Пъзіторіі de поанте треквінд не аколо, о бръ дпнъ
ачеаста, жі дъсъръ не вране ла Агіе, unde тврін-
да джайліте de a'mі da съфлетка ле цівръ къ нз
вор ведеа тай твлт не Dama живълітъ пентрі къ
о ласть Diabolъ. Dar вътъръ саръ а тот аче-

ліеші зіл, се възж Лефтіка еі дп tot ачелаші
лок. Атвіче піттай арпъзії ші пъзіторіі de поанте,
жіцълегънд къ есть чева тацік, се лепъдарь пен-
трі tot deasna de ace тай іспіті жиконтра лівер-
тьдіj Damej живълітъ, каре жі зртъ претъль-
ріле ка кът нз ар фі фост пічі одатъ жпнедакать.

Пела жичептвя тоатнеі треквте сосі аіче,
жисъріпат къ піште депеше імпортанте, вп дпліт
гзлер рошк кв пітеле Осевітоф Поспакосічі ші
къ тітлі de конте. Ачеста ера вп тъпър че се
пъреа пілі de ентсіасіт ші жисъфледіt de челе
тай повіле сентіменте. Къ тоатъ edзкація лві чеа
реа de om таре не каре о въдія къте одатъ, ел се
пъреа феріт de орі че прежжеде ші се аръта къ
ај фъкт жп ініма са зп тік лок лівертъціj. Жп
нартікблар се ведеа фоарте словод ші жп півілк
фоарте стржпс: се зіче къ ачеаста префачере атърна
дела посідія лві, зпіфорта лві жл лега къ тоатъ
грътатеа гввернетътві сеj, пентрі ачеаста се
ші грътвя а о лещда кънд воеа се теаргъ ла
бре каріл къпоскві пентрі а се десфъта підін кв
дъншій, ші дпнъкът ел жисъші зіча de ace фо-
лосі de порочіреа de a фі чева словод.

De тай твлте ор'лат житъліт ші въ тър-
тісъск къ ізвеам ал азіи ворвінд de Pomia. Ел
о възве ка артист, ка історік, ка om de стат; ші
се пъреа кът ера тіль de жиціосіреа еі, ші піме
нз пітті аі житіста кънд ворвіа, къ нз о ізвеите
не кът ар фі фост ел жисъші Ромъп. Бжкврещті
жі пльчea фоарте къ деосевіре; ел нз се овосіа
пічі кът de ал візіта жп тоате пърціле, de a ръ-
тъчі жл лабірінту шахалалелор лві de a арпка
дзлче кътърі ла тілле de фетішоре, каре сък
фримзъріш ші світ вердеадъ се жквак къ аморвл
житро пепъсаре піліn de o тольчівне ші de o
нъзіре, че ел не търтвісіеа къ світ пеквносквіте
жп дара лві ші къ нз ле житжлісів пічі кът ла
попоареле апсцене. De твлте орі се житжліла
de a житъліт ne Dama живълітъ, ші дінтрі тъї
пічі нз о бағась de самъ; жисъ тай тързій зъпінд
къ ea се опріа ка ші дъпса джайліте фікъріа
zidip пентрі а о пріві тай віне о сокоті de вре о
стріні, ші ловіt de ачеаста дешпъндуt потрівіре
жп гзет спзсе амічіміор лві, каріл жі історісіръ tot
ачеа че штіа ші жп дъдэръ сіфаты de a се пъзі фоарте
віне.

(Ва зрта.)